

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Мельникова (Войналович) Марина Миколаївна

УДК:336.747.5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**РОЗВИТОК РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ
КАРТOK В УКРАЇНІ**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Мельникова (Войналович) М.М.

Керівник роботи
Стойко О.Я.,
к. е. н., доцент

АНОТАЦІЯ

Мельникова (Войналович) Марина Миколаївна – Розвиток ринку банківських платіжних карток в Україні. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Житомирський національний агроекологічний університет, 2019.

В кваліфікаційній роботі викладені теоретичні та методичні обґрунтування розвитку ринку банківських платіжних карток в Україні. Теоретично обґрунтовано процес розвитку ринку банківських платіжних карток. Досліджено поточний стан та перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Розглянуто шляхи удосконалення ринку платіжних карток.

Ключові слова: безготівкові операції, інноваційні технології, платіжна картка, ринок платіжних карток.

SUMMARY

Melnykova (Voinalovych) Maryna – Development of the market of bank payment cards in Ukraine. – Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". – Zhytomyr National Agroecological University, 2019.

The qualification work describes the theoretical and methodological aspects of the development of the bank payment card market in Ukraine. The process of development of the bank payment card market is theoretically substantiated. The current state and prospects of the development of the payment card market in Ukraine are investigated. Ways to improve the payment card market are considered.

Keywords: non-cash transactions, innovative technologies, payment card, payment card market.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК....	8
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ.....	13
Висновки до розділу 2.....	20
РОЗДІЛ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК.....	21
Висновки до розділу 3.....	25
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Наразі платіжні картки та електронні гроші займають значну частину вітчизняного грошового ринку. Активне використання платіжних карток поступово звужує сферу застосування готівкових розрахунків. Зарубіжний досвід свідчить про переваги безготівкових розрахунків, які створюють сприятливі умови для накопичення грошових коштів громадян у банківський сектор, розширення інвестиційного потенціалу економіки, мінімізації «тіньового грошового обороту» тощо. Однією з важливих і складних проблем вітчизняного банківського бізнесу є підвищення його ефективності шляхом постійного моніторингу операцій з платіжними картками.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженням ринку банківських платіжних карток в Україні, знайшли своє відображення у працях багатьох науковців. Серед дослідників слід відмітити праці О. Вовчак, Г. Вознюк, О. Гартінгер, Р. Капралов, О. Степаненко, М. Тарасюк, А. Шеремет, Г. Шпаргало та ін. Однак динамічний розвиток платіжних карток вимагає поглибленої оцінки їх сучасного стану і тенденцій розвитку з метою визначення перспектив та можливих ризиків їх поширення на вітчизняному фінансовому ринку.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування ключових напрямів удосконалення розвитку ринку банківських платіжних карток в Україні.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- теоретично обґрунтувати сутність та особливості ринку банківських платіжних карток;
- охарактеризувати переваги та недоліки використання платіжних карток;
- оцінити поточний стан ринку банківських платіжних карток;
- запропонувати напрями впровадження інноваційних банківських продуктів на ринку платіжних карток.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес розвитку ринку банківських платіжних карток. Предметом

дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо удосконалення та прискорення процесу розвитку ринку банківських платіжних карток.

Методи дослідження. Для вирішення окремих завдань використовувалися методи: *абстрактно-логічний* – для теоретичного узагальнення та визначення сутності досліджуваних понять, формування висновків і пропозицій; *статистико-економічний* – для дослідження стану ринку банківських платіжних карток в Україні; *графічний та табличний прийоми* – для наочного зображення одержаних результатів; *метод синтезу* – для аналіз зарубіжного досвіду розвитку ринку платіжних карток та ін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження отримано результати статистико-економічного аналізу, які свідчать про збільшення кількості банків-учасників платіжних систем та збільшення активних платіжних карток в обігу на фоні загального зменшення діючих банків та зменшення загальної кількості платіжних карток в обігу. Отримано результати абстрактно-логічного аналізу, які свідчать про те, що з популяризацією новітніх технологій та інновацій на ринку платіжних карток зростає загальна кількість користувачів та збільшується кількість безготівкових операцій з використанням платіжних карток.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані вітчизняними банківськими установами в процесі розвитку на ринку платіжних карток.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Аналіз діяльності банків України на ринку платіжних карток» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ);
- «Впровадження інноваційних банківських продуктів на ринку платіжних карток» оприлюдненій на міжнародній науково-практичній

конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту «Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (10-11 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ);

- «Оцінка ринку платіжних карток в Україні» оприлюдненій на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 24 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 9 таблиць та 2 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (42 найменування).

Висновки

1. Встановлено, що наразі вітчизняний ринок платіжних карток вже сформувався та надалі активно розвивається. Банківський сектор весь час працює над вдосконаленням системи безпеки держателів платіжних карток при проведенні ними безготівкових платежів. Про це свідчить збільшення кількості активних карток, зростання обсягів безготівкових розрахунків, удосконалення платіжної інфраструктури тощо. В Україні та у всьому світі впродовж останніх років спостерігається зменшення сфери використання готівки та паперових платіжних засобів.

2. Доведено, що рівень розвитку ринку банківських платіжних карток з кожним роком зростає, що сприяє підвищенню довіри користувачів до банків та збільшується кількість активних платіжних карток в обігу. Подальший розвиток ринку платіжних карток забезпечить зменшення рівня тінізації економіки, сприятиме легалізації доходів і витрат, дозволить оптимізувати розрахунки тощо.

3. Встановлено, що національному ринку платіжних карток властива динаміка, постійно з'являються нові учасники, продукти і технології. В Україні розвиток інфраструктури ринку платіжних карток відбувається паралельно темпу зростання кількості банківських карток.

4. Визначено, що впродовж тривалого часу безперечними лідерами ринку платіжних карток є 5 комерційних банків, яким належить близько 80 % карткового ринку. Це свідчить про те, що вітчизняний банківський ринок є досить залежним від фінансових результатів діяльності декількох комерційних банків. З метою поліпшення використання банківських платіжних карток потрібно удосконалити механізм користування банківськими картками, підвищити ефективність карткових технологій, забезпечити подальший розвиток інфраструктури та розвивати фінансову культуру громадян.

5. Встановлено, що вітчизняний ринок платіжних інструментів дуже динамічний, на ньому постійно з'являються нові продукти і технології. Збільшення частки активних платіжних карток, стабільне зростання протягом

останніх років обсягів і кількості безготівкових операцій свідчить про активний розвиток платіжного ринку і більшу зацікавленість користувачів у безготівкових розрахунках.

6. Доведено, що у розвитку банківських інновацій основною тенденцією є тісний взаємозв'язок між банком і клієнтом, інтеграція банків в ІТ-сектор, взаємодія банків з соціальними мережами та залучення інноваційних технологій. Для більшості вітчизняних комерційних банків платіжні картки стали ефективним фінансовим інструментом, а для громадян – оптимальним засобом для розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко та ін.]; за ред. А.М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2004. 479 с.
2. Аналіз безготівкових операцій, здійснених із використанням платіжних карток. *Національний банк України*. URL:<https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96085840>(дата звернення: 19.11.2019).
3. Бондаренко Л. П., Політило М. П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 5–8.
4. Вінокуров Я. Частка безготівкових розрахунків в Україні за рік зросла на 6 %. *Нацбанк. Громадське телебачення*. URL: <https://hromadske.ua/posts/chastka-bezgotivkovih-rozrahunkiv-v-ukrayini-za-rik-zrosla-na-6-nacbank> (дата звернення: 19.11.2019).
5. Войналович М.М. Аналіз діяльності банків України на ринку платіжних карток. Матеріали студентської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2019 р., ЖНАЕУ). Ж.: ЖНАЕУ. С. 32-37.
6. Войналович М.М. Впровадження інноваційних банківських продуктів на ринку платіжних карток. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту «Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (10-11 жовтня 2019 р., ЖНАЕУ). Ж.: ЖНАЕУ. С. 33-37.
7. Войналович М.М. Оцінка ринку платіжних карток в Україні. Матеріали студентської науково-практичної конференції «Студентські наукові читання: 2019» (20 листопада 2019 р., ЖНАЕУ). Ж.: ЖНАЕУ. С. 102-106.
8. Глущенко О. В., Ткаченко М. М. Сучасні тенденції розвитку банківських інновацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2012. № 1. С. 5–15.

9. Дані у розрізі учасників платіжних систем щодо кількості платіжних карток та інфраструктури їх обслуговування. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219(дата звернення: 19.11.2019).

10. Діденко С. Безготівковий бум в Україні: стрімке зростання карт і переказів у цифрах. *UA.NEWS*. URL: <https://ua.news/ua/bezgotivkovyj-bum-v-ukrayini-strimke-zrostannya-kart-i-perekaziv-u-tsyfrah/>(дата звернення: 19.11.2019).

11. Діденко С. Ринок платіжних карток в Україні: стрімке зростання та вплив на економіку. *UA.NEWS*. URL: <https://ua.news/ua/rynok-platizhnyh-kartok-v-ukrayini-strimke-zrostannya-ta-vplyv-na-ekonomiku/> (дата звернення: 19.11.2019).

12. Євдокімова М. О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15, ч. 1. С. 106–109.

13. Загальні дані про кількість клієнтів, платіжних карток та платіжних пристроїв. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219(дата звернення: 19.11.2019).

14. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні. *Національний банк України*. URL: http://bank.gov.ua/Pl_syst/Charge_card.htm(дата звернення: 19.11.2019).

15. Капралов Р.О. Вплив макросередовища на функціонування ринку банківських платіжних карток в Україні. *Бізнес Інформ*. 2013. № 8. С. 317–324.

16. Корецька Н. І., Збирун Д. В. Комплексна оцінка ринку платіжних карток в Україні. *Економічний форум*. 2015. №2. С. 295–307.

17. Корецька Н. І., Збирун Д. В. Суть ринку платіжних послуг та основні його ознаки : *Актуальні наукові розробки* : матеріали XI міжн. наук.-практ. конф., 15–22 січня 2015 р., Софія, Болгарія : Бял ГРАД-БГ, 2015.

18. Коць О. О., Гоменюк О. О. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. *Економіка та суспільство*. Електронне наукове фахове видання. 2018. № 15. С. 671-678.
19. Кравець В.М., Савченко А.С. Платіжні картки в Україні. К.: Факт, 1999.32 с.
20. Манченко І. А. Перспективи розвитку системи електронних платежів.*Економіка*. 2016.№ 9. С. 35–37.
21. Мороз А.М.,Савлук М.І. Банківські операції: [підручник]; за ред. А.М. Мороза. К.: КНЕУ, 2004. 476 с.
22. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг. *Фінансовий ринок України*. 2011. №12. С.7–8.
23. Невідома Л. О., Марченко О. В. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 680–684.
24. Пиріг С.О. Платіжні системи: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 240 с.
25. Плісак Т. О., Нетребчук Л. О. Ринок платіжних карток : сутність, властивості, показники розвитку. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2016. Вип. 4. С. 312–318.
26. Положення про діяльність в Україні внутрішньодержавних і міжнародних платіжних систем: Постанова Правління Національного банку України від 25 вересня 2007 року № 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-14/ed20171229?lang=uk>(дата звернення: 19.11.2019).
27. Поляниця О. В. Особливості розвитку електронних платіжних систем в Україні.*Молодий вчений*. 2016.№ 7. С. 116–120.
28. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121 (із змін. і доп.). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20131011>(дата звернення: 19.11.2019).

29. Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів: Постанова від 30 квітня 2010 р. № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14>(дата звернення: 19.11.2019).

30. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.99 № 679 (із змін. і доповн.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>(дата звернення: 19.11.2019).

31. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України, із змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/ed20170604>(дата звернення: 19.11.2019).

32. Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання. *Аналітичний звіт*. К.: АДЕФ-Україна, 2015. 62 с.

33. Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання. *Аналітичний звіт*. К.: АДЕФ-Україна, 2016. 60 с.

34. Ринок платіжних карток в Україні. *Статистичні дані. Офіційне Інтернет-представництво НБУ*. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219(дата звернення: 19.11.2019).

35. Степаненко О. П. Тенденції інноваційного розвитку банківської системи України. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 6 (132). С. 5–13.

36. Степаник А. оцінювання ринку банківських платіжних карток в Україні та перспективи його розвитку. *Ринок цінних паперів України*. 2014. № 11–12. С. 75–89.

37. Фастовець Є. О. Пластикові картки у сучасному суспільстві. URL: <http://www.sworld.com.ua/konfer29/287.pdf>(дата звернення: 19.11.2019).

38. Харченко В. І. Статистичний аналіз ринку банківських платіжних карток в Україні у контексті країн із розвинутими картковими ринками. *Вісник Національного банку України*. 2010. № 5. С. 44–52.

39. Чесноков А.В. Банковская карточка – национальные особенности. *КартБлани*. 2016. № 12. С. 4–9.

40. Шевчук О.А. Безготівкові розрахунки за допомогою пластикових карток: національна та зарубіжна статистика, особливості здійснення та обліку. *Статистика України*. 2014. № 3. С. 29–33.

41. Шмігельська З. К. Банківські інновації: суть, необхідність і розвиток. *Вісник НБУ*. 2014. №2. С. 34–41.

42. Шуба М. В., Рудник А. О. Світові тренди банківських інновацій. *Ефективна економіка*. 2015. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4638> (дата звернення: 19.11.2019).